

19.5.2022

VN/13886/2022
VN/13886/2022-MMM-2

Maanmittauslaitos

Maa- ja metsätalousministeriön kannanotto Maanmittauslaitoksen vuoden 2021 tilinpäätökseen

Yleistä

Ministeriön kannanotto Maanmittauslaitoksen (MML) toiminnasta perustuu MML:n vuoden 2021 tilinpäätösasiakirjaan, Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) laatimaan tilintarkastuskertomukseen vuodelta 2021 sekä laitoksen toiminnasta saatuun muuhun informaatioon. Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) esittää kannanottonaan viitekohdassa mainitun asetuksen perusteella MML:n vuoden 2021 tilinpäätökseen seuraavaa.

Covid-19 -epidemia vaikutti Maanmittauslaitoksen toimintaan myös vuonna 2021. Tavoitteiden saavuttamista mahdollistivat muun muassa monipaikkaista työtä tukevat tekniset ratkaisut ja töiden uudelleen järjestelyt. Maanmittauslaitoksen asiakaspalvelussa on hyödynnetty epidemian aikana ajanvaraukseen perustuvaa toimintamallia. Asiointissa on tapahtunut merkittävää siirtymää fyysisestä asiointista puhelinpalveluun ja sähköisten palveluiden käyttöön. Vuonna 2020 säädetyt kiinteistönmuodostamislain määräaikaiset säädökset mahdollistivat vielä vuonna 2021 perus- ja arviointitoimitusten tekemisen erityisjärjestelyin, kun toimituskokouksia voitiin pitää myös etäyhteydellä.

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

a) Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuki

Maanmittauslaitoksen toiminnan vaikuttavuus perustuu laitoksen ylläpitämien valtakunnallisten tietovarantojen ja rekisterien (kiinteistöt, asunto-osakkeet ja peruspaikkatiedot) kattavuuteen, ajantasaisuuteen, riittävään laatuun, tekniseen yhteiskäyttöisyyteen sekä toimiviin perustason sähköisiin tietopalveluihin ja hyvään tietoturvaan. Nämä luovat edellytykset omaisuudensuojalle, toimiville asunto- ja kiinteistömarkkinoille, luotettavalle vakuusjärjestelmälle, kansalliselle paikantamiselle ja peruspaikkatietojen hyödyntämiselle sekä tietovarantojen laajalle käytölle yhteiskunnassa. Lisäksi tutkimuksella ja paikkatietoinfrastruktuurin tukitehtävillä ylläpidetään paikantamisen perusjärjestelmiä ja edistetään paikkatietojen innovatiivista tuottamista, yhteen toimivuuden kehittymistä ja monipuolista hyödyntämistä niin julkisessa hallinnossa kuin yritystoiminnassa.

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on saavuttanut tavoitteet pääosin sopimuksen mukaisesti. Tietovarantojen hyödyntämisen osalta tavoite ylitettiin selvästi. Osakehuoneistorekisterin kattavuuden osalta tavoitetta ei saavutettu. Huoneistotietojärjestelmän lakisääteisten palveluiden kehittämistä ja käyttöönottoa tulee jatkaa siten, että palvelut ovat mahdollisimman valmiina vuoden 2023 loppuun mennessä siirtymäajan päättyessä. Tämä luo pohjaa myös järjestelmän 2. vaiheen kehittämiseksi. Uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän edistämiseksi voidaan saada aikaan merkittävää

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Kiinteistörajatiedon laatua on syytä parantaa eri keinoin omaisuudensuojasta huolehtien, jotta rekisterin luotettavuus paranee ja mahdollistetaan uusia palveluja ja digitaalisia toimintamalleja. Myös muuta rekisterien perusparannustyötä tulee jatkaa suunnitelman mukaisesti yhdessä ministeriön kanssa priorisoiden. Hyvän tietoturvan ja tietosuojan ylläpito ja toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ovat oleellinen perusta toiminnalle. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että rekisterien ja paikantamisen taustalla olevat järjestelmät ovat hyvin hallittuja.

b) Toiminnallinen tehokkuus

Maanmittauslaitoksen toiminnan kulut (134,9 milj. €) kasvoivat 7,2 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Toiminnan kokonaistuotot olivat 85,4 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat 5,6 miljoonaa euroa. Tuotot kasvoivat muun muassa kiinteistötoimitustuotannossa ja tietopalvelussa. Laitoksen kokonaistuottavuus laski 1,3 %. Pitkällä aikavälillä tuottavuuskehitys on ollut hyvää. Tuottavuutta laskivat muun muassa lisärekrytoinnit huoneistotietojärjestelmän kirjaamistehtäviin ja kehittämishankkeiden panostukset.

Maksullisen toiminnan tavoitteena oli kustannusvastaavuus. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli kokonaisuudessaan 94 %. Toimitustuotannon osalta saavutettiin 98 % kustannusvastaavuus, mikä oli hyvä epidemiatilanne huomioiden. Muiden julkisoikeudellisten suoritteiden osalta kustannusvastaavuus jäi 91 % tasolle. Tähän vaikutti erityisesti uuden huoneistotietojärjestelmän ensimmäisen vaiheen käyttöönoton tilanne; rekisterin tietojen kattavuus on vielä pieni ja tulot ovat tämän vuoksi vielä alhaiset. Tämän osalta on tavoitteena saavuttaa kustannusvastaavuus siirtymäajan jälkeen. Toinen merkittävä kustannusvastaavuutta heikentävä asia oli kiinteistöjen kirjaamisasioiden häiriötekijät. Verohallinnon varainsiirtoverouudistus on ollut haastava kansalaisten näkökulmasta, ja kun lainhuudon myöntämisen yhteydessä MML:n tulee tarkistaa, onko vero maksettu, niin tämä aiheuttaa viivettä ja ylimääräistä työtä lainhuudon käsittelyssä. Muiden suoritteiden kustannusvastaavuus oli 114 %.

Yhteisrahoitteisen toiminnan (tutkimustoiminta) omarahoitusosuus oli 40 %. Toiminnan tuotot ja kokonaiskustannukset nousivat selvästi edellisestä vuodesta. Ulkopuolista rahaa saatiin enemmän kuin edellisenä vuotena.

Laitoksen talousarviorahoitusta siirrettiin vuodelle 2022 30,3 miljoonaa euroa. Siirtyvä määräraha ei pienentynyt ennakoidusti, koska Covid-19 -epidemian aiheuttamat toiminnan rajoitukset aiheuttivat menosäästöjä ja tulot olivat ennakoitua suuremmat. Siirtynyt määräraha on täysin sidottua ja se on varattu käytettäväksi vuosien 2022 -2026 tulossopimuksen mukaisesti. Siirtyvä määräraha tulee pienenemään kuluvana vuotena selvästi, koska sitä käytetään mm. huoneistotietojärjestelmän 1. vaiheen kehitystyöhön.

Ministeriön kannanotto

Ministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos täytti pääosin hyvin tehokkuuden ja tuottavuuden vaatimukset varsin haastavissa olosuhteissa. Laitos on toteuttanut tiukkaa sopeuttamissuunnitelmaa ja sopeuttanut toimintaansa annettuihin kehyksiin ja määrärahaleikkauksiin. Kokonaistuottavuus on kehittynyt hyvin pitkällä aikavälillä, mutta laski viime vuodesta. Hyvän tuottavuuskehityksen ylläpito vaatii ponnisteluja jatkossa. Kiinteistöjen kirjaamisasiat tulee saada kustannusvastaavaksi ja tämä vaatii myös vuoropuhelua verohallinnon kanssa. Uuden huoneistotietojärjestelmän ensimmäisen vaiheen tavoitteen mukainen valmistuminen tulee kaikilta osin turvata, jotta asiakaspalvelutuloja alkaa kertyä ja toiminta saadaan kustannusvastaavaksi.

Vuodelle 2022 siirtyi 30,3 miljoonaa euroa sidottua määrärahaa, mikä tarkoittaa sitä, että laitoksen rahoitustilanne on tällä hetkellä kunnossa. MML:lle on kohdennettu pysyviä menoleikkauksia ja siirtyvän erän ennakoidaan supistuvan seuraavina vuosina voimakkaasti, minkä vuoksi laitoksen lähivuosien rahoitustilanteen turvaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Merkittävä maksullisen toiminnan osuus vaatii noin kahden kuukauden palkkasummaa (14 milj. euroa) vastaavan tulorahoitusriskiin varautumisen. Varautumisen tarvetta sekä toiminnan jatkuvuuden ja riskien hallintaa korostaa osaltaan myös globaalin toimintaympäristön tilanne.

c) Tuotokset ja laadunhallinta

Kiinteistötoimitusten osalta saavutettiin tavoitteet hyvin. Tätä voi pitää erinomaisena tuloksena poikkeuksellisissa olosuhteissa. Kasvanut kysyntä on johtanut tilauskannan kasvuun, mikä näkyy kestoaikojen kasvuna. Lohkomisen kesto aika oli 7,0 kk, mikä jäi tavoitteesta. Covid-19 -olosuhteet haittasivat keskeneräisten tilusjärjestelyiden etenemistä.

Kirjaamisasioita ratkaistiin noin 350 000 kpl eli hieman enemmän kuin edellisenä vuotena. Lainhuutojen mediaanikäsitelyaika piteni huomattavasti ollen 93 pv ja jäi tavoitteesta (35 pv). Syinä tähän olivat jo edellä kuvattu varainsiirtovero-ongelma sekä kasvanut kysyntä. Kiireelliset asiat on käsitelty nopeasti. Huoneistojen kirjaamisasioiden käsitelyaika oli noin 3 kk vuoden vaihteessa. Käsitely oli myös ruuhkautunut jonkin verran. MML on suunnitellut ja aloittanut korjaavia toimia tähän kokonaisuuteen. Osakehuoneistorekisterin kattavuuden kehittyminen jäi tavoitteesta.

Kiinteistötietojärjestelmän tietojen perusparantamista toteutettiin laaditun suunnitelman mukaisesti. Tavoite saavutettiin, vaikka pandemia on haitannut toimintaa. Kiinteistövähdännän palvelun ja siihen liittyvien toimintamallien jatkokehittäminen on edelleen käynnissä yhdessä avainsidosryhmien kanssa.

Maastotietotuotannon tuotantotavoitteet saavutettiin hyvin. Lisää kuntia on tullut mukaan uuden kansallisen maastotietokannan ylläpitoon. Uuden maastotietojen tuotantojärjestelmän kehittäminen aloitettiin vuonna 2021.

Huoneistotietojärjestelmän 1. vaiheen toimintoja valmistui vuonna 2021, mutta kehittäminen on vielä kesken ja asunto-osakeyhtiöiden siirtymäaika jatkuu vuoden 2023 loppuun asti. Laitos osallistui paikkatietopoliittisen selonteon toimeenpanoon sekä kiinteistöverotuksen uudistamishankkeeseen maapohjan arvonmäärityksen osalta. Uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän kehittämistä valmisteltiin.

Metsähovin tutkimusaseman laitekannan uudistamisen valmistuminen on viivästynyt pandemian vuoksi. Tavoitteena on, että hanke saadaan valmiiksi vuoden 2022 aikana, jonka jälkeen se siirtyy ylläpitoon ja operointivaiheeseen. Paikkatietokeskus saavutti tutkimustoiminnassaan viittauksiin liittyvät tavoitteet erinomaisesti ja menestyi hienosti Suomen Akatemian Tieteen tila ja taso - raportissa. Paikkatietokeskus on mukana lukuisissa tutkimushankkeissa muun muassa paikannukseen ja älyliikenteeseen liittyen. Lisäksi paikkatietokeskus on mukana Suomen Akatemian rahoittamassa UNITE -hankkeessa.

Toiminnan ei-toivottujen vaikutusten (kantelut, valitukset maaoikeuksiin, tehdyt purkuesitykset jne.) määrä on pysynyt lähes ennallaan ja on alhainen ottaen huomioon tehtävien luonne ja asianosaisten lukumäärä, joka on moninkertainen toimitusten lukumäärään nähden.

Maanmittauslaitoksen asiakastyytyväisyys on hyvällä tasolla.

Ministeriön kannanotto

Ministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos saavutti tuotoksille ja laadunhallinnalle asetetut tavoitteet pääosin hyvin. Maastotietotuotannon osalta tulos oli hyvä. Sekä kiinteistöjen että osakehuoneistojen kirjaamistehtäviin liittyvät haasteet vaativat selvästi huomiota. Molempien kokonaisuuksien käsitelyaikoja tulee saada pienemmäksi. Uuden huoneistotietojärjestelmän 1. vaiheen kehittäminen ei ole edennyt alkuperäisen suunnitelman mukaan ja tätä kokonaisuutta on käyty läpi ministeriön ja laitoksen kesken. Huoneistotietojärjestelmän 1. vaiheen valmistuminen auttaa osakehuoneistojen kirjaamistehtäviä ja rekisterin kattavuuden kasvua.

Tutkimustoiminta on ollut tuloksellista, tieteellisesti korkeatasoista ja yhteiskunnallisesti vaikuttavaa. Tutkimuksen tuottamalle korkeatasoiselle osaamiselle ja tiedolle on kysyntää yrityksissä ja eri hallinnonaloilla muun muassa liikenne- ja luonnonvarasektoreilla. Laitos on onnistunut hyvin merkittävässä rahoitushauissa ja myös EU -rahoitettujen hankkeiden määrä on lisääntynyt. Tutkimuksen ja MML:n tuotantotoiminnan kehittämisen synergiaa pitää koko ajan parantaa.

d) Henkisten voimavarojen hallinta

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on saavuttanut henkisten voimavarojen hallintaan liittyvät tulostavoitteensa hyvin. Covid-19 -tilanteen vuoksi vuonna 2021 korostuivat edelleen terveysturvallisuus ja työhyvinvoinnista huolehtiminen. Laitos toimii pitkäjänteisesti johtamisen ja henkilöstön osaamisen kehittämiseksi. Tietyn sektorin osajien rekrytointi on jatkuvasti haastavaa. Tämä edellyttää hyvän työnantajakuvan ylläpitoa ja yhteistyötä oppilaitosten kanssa.

2. Tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ja kehittämistarpeet

Maanmittauslaitoksen vuoden 2021 tilinpäätös on asianmukaisesti laadittu ja sisältää valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaiset tiedot. Tilinpäätöksen perusteella on mahdollista seurata ja arvioida laitoksen toimintaa ja sen kehitystä. Tilinpäätösraportin teksti ja siihen sisältyvä Netra -asteikolla tehty toteutumien arviointi ovat selkeitä ja helposti analysoitavia.

Maanmittauslaitoksen toiminnan mittareiden tavoitetasot tulee asettaa riittävän vaativina. Ministeriö ja Maanmittauslaitos kehittävät yhteistyössä laitoksen mittaristoa jatkuvasti. Isojen kehittämishankkeiden etenemisen raportointia tilinpäätöksen yhteydessä ja hankesalkussa tulisi vielä kehittää.

3. Ministeriön esitys viraston / laitoksen toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

Lähivuosina on tärkeää keskittyä laitoksen lakisääteisten tehtävien hyvään hoitoon ja säädettyjen palveluiden kehittämiseen ja ylläpitoon. Muuttunut ulkoinen toimintaympäristö korostaa toiminnan ja järjestelmien jatkuvuuden hallintaa ja kattavaa riskienhallintaa. Jatkossa on tarpeellista luoda yhdessä tulossohjaajan kanssa tiekarttaa toiminnan ja IT –infran kehitysnäkymistä sekä ylläpitää toiminnan ja talouden tilannekuvaa. Kun kokonaan uudet järjestelmät ovat vieneet paljon huomiota viime vuosina, on tärkeää huolehtia siitä, ettei vanhojen perusjärjestelmien kehityselvelle kasva liikaa. Julkisen hallinnon on tärkeää omien tehtävien ja peruspalveluiden kautta edistää myös uusien yhteistyöverkostojen syntyä ja taloudellisen lisäarvon kasvua yhteiskunnassa ja yritystoiminnassa.

Kiinteistöjärjestelmän strategista kehittämistä on syytä tarkastella MMM:n ja MML:n yhteistyönä. Kiinteistötietojärjestelmän tietojen perusparantamisen suuntaamista tarkastellaan vuosittain yhdessä ministeriön kanssa, jotta tietojen laadun parantaminen tukee kehitysprosesseja. Huoneistotietojärjestelmän ensimmäiseen vaiheeseen sisältyvien toimintojen ja palveluiden valmiiksi saattaminen on ensiarvoisen tärkeää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, lakisääteisten tehtävien asianmukaisen hoitamisen ja suunnitellun tulorahoituksen toteutumisen sekä huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen kehittämisen näkökulmasta. Huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen kehittämiseen tulee valmistautua ajoissa.

Paikkatietojen ja paikannuksen sekä niihin liittyvän yhteistyön, tutkimuksen ja asiantuntijatuen kautta voidaan saada aikaan lisää vaikuttavuutta niin julkishallinnossa, yrityssektorilla kuin kansalaistenkin arjessa. Uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän, uuden sukupolven maastotietojärjestelmän ja paikannusdatan avulla mahdollistetaan paikkatiedon hyödyntämiseen liittyvää laaja-alaista yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä tehostetaan poikkihallinnollisia prosesseja. Vaikka määräajat INSPIRE-direktiivin veloitteiden toteutumiselle täyttyivät vuoden 2020 lopussa, laadukkaalle INSPIRE-tukipalveluille on edelleen tarvetta.

Tutkimustoiminnan suuntaamisessa ja tieteellisen osaamisen kehittämisessä on huomioitava vahvasti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulma kuitenkin siten, että toiminta pysyy oman toimialan puitteissa. Tutkimuksen tulee olla kansainvälisesti korkeatasoista, mutta tuottaa samalla ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin, luoda edellytyksiä elinkeinojen kehitykselle sekä tarjota tietopohjaa päätöksenteon ja politiikan valmistelulle. Uusien toimintamallien ja innovaatioiden syntymisen edistäminen on tärkeää. Tutkimuksen ja MML:n palvelutoiminnan kehittämisen synergiaa pitää edelleen parantaa.

Poikkihallinnolliset prosessit ja hankkeet korostavat tarvetta monipuoliselle yhteistyölle sekä selkeälle työnjaolle julkisen hallinnon sisällä ja toisaalta julkisen hallinnon ja yrityssektorin kesken. Tulevaisuudessa rajallisten resurssien aikana on todennäköistä, että uusia tehtäviä ja rooleja on tarjolla, mutta riskit niiden menestykselliseen hoitamiseen ovat merkittävät. Yhteistyössä ministeriön kanssa on tarpeen mukaan syytä tarkentaa laitoksen rooli erilaisissa digitaalisissa palveluketjuissa ja ekosysteemeissä. Ministeriö edellyttää, että laitos osallistuu toimialan digitalisaation ja

tiedonhallinnan kehittämiseen ja strategiatyöhön uuden ministeriryhmän linjaukset ja tiedonhallintalain vaatimukset huomioiden.

MML:n lähivuosien rahoitustilannetta tulee seurata tarkasti. Laitoksen siirtyvä erä pienenee merkittävästi ja taloudellinen liikkumavara kapenee. On todennäköistä, että toiminnan ja kehittämisen painopisteitä joudutaan priorisoimaan lähivuosina. Tätä priorisointia tulee tehdä yhdessä ministeriön kanssa osana tulosohjausta. Jatkossa on tärkeää, että siirtyvän erän kehittymistä pystytään arvioimaan ja ennustamaan vielä nykyistä paremmin osana tulosohjauksen vuosikelloa. Kehityshankkeiden valmisteluun on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota muun muassa rahoitusmallien muutoksista ja vaatimuksista johtuen.

Ministeriö edellyttää, että Maanmittauslaitos pitää ohjaavan tahon tietoisena kaikista oleellisista kansallisista ja kansainvälisistä yhteistyöhankkeista ja kehittämishankkeista, joissa laitos on mukana.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla ei ollut huomautettavaa tilintarkastuskertomuksessaan MML:n tilintarkastuksen osalta. Ministeriö pyytää kuitenkin Maanmittauslaitosta kiinnittämään huomiota niihin kehittämiskohteisiin, jotka VTV tuo esille tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa.

4. Ministeriön omat toimenpiteet viraston / laitoksen tuloksellisuuden parantamiseksi

Ministeriö huolehtii siitä, että Maanmittauslaitoksella on sovittua toimintaa varten riittävät voimavarat ja samalla seuraa erilaisten rahoitusinstrumenttien hyödyntämismahdollisuuksia. Ministeriö kehittää ja ylläpitää toimialan lainsäädäntöä, ja johtaa ja seuraa vastuullaan olevia hankkeita ja vastaa niiden toteuttamisesta yhteistyössä viraston kanssa. Ministeriö valmistautuu antamaan selvityksen huoneistotietojärjestelmän käyttöönotosta ja siirtymäjärjestelyiden toimivuudesta eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 2022 loppuun mennessä. Ministeriön johdolla toteutetaan vuonna 2022 MML:n tutkimustoiminnan kansainvälinen arviointi ja ministeriö tukee MML:n tutkimuksen ja sen tulosten näkyvyyttä. Tulosohjauksen prosessia, sisältöä ja tavoiteasetantaa kehitetään jatkuvasti samoin kuin toiminnan ja talouden yhteistä tilannekuvaa. Digitalisaation tavoitetilaa toimialalla uudistetaan EU:n ja kansallisten linjausten pohjalta osana ohjaus- ja strategiakokonaisuutta. Tarpeen vaatiessa priorisoidaan toiminnan painopisteitä. Ministeriö edistää lisäksi omalta osaltaan digitalisaatiokehityksen kannalta tärkeiden tietovarantojen käyttöä ja palveluiden yhteen toimivuutta sekä huolehtii tiedonhallintalain mukaisen tiedonhallintakartan ylläpidosta sekä hallinnonalan tieto- ja kyberturvallisuus- ja arkkitehtuuriyhteistyön jatkumisesta.

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Ylijohtaja

Pentti Lähteenoja

TIEDOKSI Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
MMM /Ohjaus- ja talousyksikkö

VN/13886/2022-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: